لە نێوان سیاسی و فەیلەسوفدا … هیوا سەعید

سیاسی: بۆچونێک هەیە دەڵێ ئەوەی بزانێ دیالێکتیک چییە فەیلەسوفە.
فەیلەسوف: لە دیالێکتیکی هیگڵ هۆش لەخۆی دادەبڕێ و دەبێ بە دوو بەش، دواتر لە نێوان ئەو دوو بەشە ململانێ سەرهەڵدەدا، سەرەتا بەشێکیان دەبێ بە چاودێر بەسەر ئەویتر، بەشەکەی دیکەش دەبێ بە کەرەستە و بابەتی لێکۆڵینەوە بۆ ئەم.

سیاسی: پێش سەرهەڵدانی ململانێکە ئەو دابڕانە لەناو هۆش چۆن ڕوودەدا؟
فەیلەسوف: سوکرات دەڵێ خۆت بناسە، مەبەستی لە خۆناسین ئەوەیە خۆت فێری زانین بکە بەڵکو بە زانین هۆشت لەخۆی دابڕێ و ببێتە دوو بەش، بۆ ئەوەی بە بەشە دابڕاوەکە لەخۆت بە ئاگا بی و هۆشیاریت لەبارەی خۆتەوە هەبێ.
کەچی لە ڕوانگەی سارتەر بەشی دووەمی هۆش لە ڕێی زانینەوە دروست نابێ، چونکە بەشی دووەم بە دابڕان لە بەشی یەکەمی هۆشەوە پەیدا دەبێ.

سیاسی: هێشتا وەڵامەکە ڕوون نییە، دیسان ئایا هۆش چۆن لەخۆی دادەبڕێ و دەبێ بە دوو بەش؟
فەیلەسوف: ئەلبێر کامۆ پێیوایە مرۆڤ بەرلەوەی یاخی ببێ هەست بە چەوسانەوەیەک لەلایەن ئەوانیتر یان نامۆبوون و دابڕانێک لەوانیتر دەکا، ئیدی لەو دۆخە هۆشیار دەبێتەوە و بە هەلومەرجی خۆی دەزانێ. بەو مانایەی خۆی دەناسێ و لەخۆی بە ئاگا دەبێ. واتا هۆشی لێک دادەبڕێ و دەبێ بە دوو بەش، بە بەشە دابڕاوەکە لەخۆی دەکۆڵێتەوە و تێگەیشتنی لەسەر خۆی دەبێ.

سیاسی: هەتا هۆش لەخۆی دانەبڕێ و نەبێتە دوو بەش ئەو هۆشە زانین وەرناگرێ، بۆچی فەیلەسوف ئەوەندە قسەی خۆی لای ئەو کەسانەی تێناگەن بە خەسار دەدا؟
فەیلەسوف: ڕەنجبەرێکی ماندوو بەلای فەیلەسوفێکدا تێدەپەڕێ، ئەویش داوای ئەوەی لێ دەکا کەمێک لەکنی پشوو بدا. دوای ئەوەی ڕەنجبەرەکە دادەنیشێ فەیلەسوفەکە دەڵێ بۆ ئەوەی لەو چەوسانەوەیە ڕزگارت ببێ گوێ بگرە لەو زانینەی فێرت دەکەم.
یەکەم: پرسیارێک لە تۆ نەکرا لەخۆتەوە وەڵام مەدەوە، دووەم: شتێك

لێ تێ داوانێکرابوو مێیدێ.
ڕەنجبەرێکەش بە پێکەنینەوە دەڵێ چاک نێبوو زانینێکێت بێخۆڕایی بوو ئێگێڕنا پارێکەشم دێچوو.

سیاسی: فەیلەسوفەکە بەو گاڵتەپێکردنە هەستی نەڕوشا؟
فەیلەسوف: بە تێگەیشتنی هایدگەر ئەو ڕەنجبەرە لەبەرئەوەی هۆشی لەخۆی دانەبڕاوە بۆیە بوونیشی لەناوخۆیتی و خۆی دەرنەخستووە. ئەو جۆرە بوونەش بوونێکی ناڕەسەنە و توانای تێگەیشتنی لە زمانی ئەو مرۆڤە ڕەسەنە نییە کە بوونی خۆی دەرخستووە و قسەکانی تێگەیشتن دەدا بەدەستەوە. کاتێکیش فەیلەسوفەکە هەموو ئەو شتانە دەزانێ و ئاستی زانینی ئەو هەڵدەسەنگێنی نەک خەم لەو سوکایەتییەی ئەو بە زانینەکەی کرد ناخوا، بە پێچەوانەوە جارێکی تر لە بازاڕ ڕێکەوتی دەکاتەوە دەبێنێ ڕەنجبەرەکە دەستگیرکراوە لەسەر ئەوەی کەسێک ویستویەتی کاڵەک بخوا ئەم لەخۆیەوە چەقۆی پێداوە. کەسەکەش کە چاوی بە چەقۆیەکە کەوتووە هاواری کردووە ئەو چەقۆیە لە من دزراوە ئەو دزە بگرن. فەیلەسوفەکەش لەوە بە ئاگایە ئەو ڕەنجبەرە بوونێکی لەناوخۆ و ناڕەسەنی هەیە، زمانە لەکارکەوتووەکەی تێگەیشتن نادا بەدەستەوە و هی ئەوە نییە بتوانێ بەرگری پێ لەخۆی بکا، بە بن گوێیدا دەچرپێنێ: کاتی خۆی فێرم کردی شتێک لە تێ داوانەکرابوو مەیدە گوێت لێم نەگرت. ئەمجارە جوان گوێبگرە، بڵێ: نازانم ئەو چەقۆیە هی کێیە و دەمێکە بەدوای خاوەنەکەی دەگەڕێم لەبەرئەوەی بەو چەقۆیە باوکم کوژراوە.

سیاسی: فەیلەسوفەکە پێشتر لە فێرکردنی ڕەنجبەرەکە ئەوەی ئەزموون کردبوو زانین بە زانین دروست نابێ و دەبێ هۆش لەخۆی دابڕێ ئینجا زانین وەردەگرێ.
فەیلەسوف: فەیلەسوفیش لەگەڵ ئەوانیتر فێر دەبێ.

سیاسی: دووبارە بە هانای ڕەنجبەرەکەوە چوو ویستی چی فێر بکا؟
فەیلەسوف: زانین چاکەیە.

سیاسیی: ئەو هۆشی لەخۆی دانەبڕاوە، فێرنابێ.
فەیلەسوف: ڕەنگە دوای ئەو ڕوداوە هەست بە چەوسانەوەی خۆی بکا و ئەو هەستەش ببێتە هۆکارێک هۆشی لێک دابڕێ و بەخۆیدا بچێتەوە.

سیاسی: کەواتە دەبێتە فەیلەسوف.
فەیلەسوف: ئێو هۆشەی لەخۆی دادەبڕێ و دەبێتە دوو بەش ڕاستە لەمەودوا ئامادەیی تێگەیشتنی هەیە، پێویستە زانینیشی تێبکرێ.

سیاسی: بۆ تێگەیشتن و زانین یەک شت نین؟
فەیلەسوف: ژمارەحیسابی توانای لێکدانەوەی سەدان و هەزاران ژمارەی هەیە یانی باش تێدەگا، بەڵام تا ژمارەی پێنەدەی هیچی پێ لێکنادرێتەوە، بە مانای ئەوەی تا زانینی پێنەدەی توانای تێگەیشتنی نییە.

سیاسی: مرۆڤ بۆ ئەوەی ببێ بە فەیلەسوف جگە لە تێگەیشتن دەبێ زانینیشی هەبێ؟
فەیلەسوف: ئەوانەی بەبێ زانینی هۆشەکی تێگەیشتنیان هەیە کەرەستەی زانینیان زۆر نییە و هەر ئەو بەشە هۆشەی بۆتە بابەت بۆیان و ئەو دەوروبەرەی لە ڕێی هەستەوە پێیاندەگا لەبەردەستیانە، ئەوەندەش پانتاییەکی کەمە بۆ ئەوەی لێیبکۆڵێنەوە، دواجار ئەوانە مامەڵەکردنیان لەگەڵ زانین دەبێتە مامەڵەیەکی بەرژەوەندخوازانە.

سیاسی: بۆ؟
فەیلەسوف: ئەوان هەر لەبارەی ئەو شتانەوە دەزانن کە لە دەوربەریان ئامادەیی هەیە و لە ڕێی هەستەوە پێیدەگەن، ئەوەش وادەکا ئەو زانینەی هەیانە لەپێناو چاکەی خۆیان و ئەوانەی خۆیان بڕوایان پێی هەیە بەکاری بێنن.

سیاسی: چبکەن بۆ ئەوەی زانینەکەیان لە بەرژەوەندی گشتی بێ؟
فەیلەسوف: دەبێ بەهۆی هۆشەوە شتە هەمەکییەکان بناسن و لە چەمکەکان تێبگەن، بۆ نموونە بزانن چاکە مانای چییە یان ئەخلاق چی دەگەیەنێ.

سیاسی: بە فێربوونی ئەو شتە هەمەکییانە و تێگەیشتنی چەمکەکان چی دەگۆڕێ؟
فەیلەسوف: کاتێک زانیان ئەخلاق چییە، ئەوکاتە ئەخلاق زانینەکەیان پابەند دەکا لەپێناو چاکەی هەموان بێ نەک هەر خۆیان و ئەو هەندەکەی خۆیان دەیانەوێ.

سیاسی: ئێستا تێگەیشتم بۆ ئەفلاتون لە کۆمارەکەی فەیلەسوف دەکا بە سەرۆک.
فەیلەسوف: فەیلەسوف دەزانێ ئەخلاق چییە، ئەخلاقیش زانینەکەی ناچار دەکا بەوەی خەڵک لە خزمەت خۆی و بەرژەوەندییە تایبەتەکانی ئاڕاستە نەکا، ئەگەر ئاڕاستەشیان بکا دەبێ لەبەر خاتری چاکەی ئەوان بێ نەک خۆی.